

EL DEBAT A CATALUNYA

Reconstruir país: distensionar, fer política i superar el marc autonòmic

Gemma Ubasart-González

Manifestació «Som una nació. Nosaltres decidim» contra la sentència de l'Estatut per part del Tribunal Constitucional. Barcelona, 10 de juliol de 2010. Il·lustració: Marc Torices

Quan amb el Pere i el Jordi vam començar a preparar aquest monogràfic, poc podíem esperar que acabariem escrivint els articles en confinament. Partíem de la constatació de que més d'un bienni després dels “fets d'octubre” ens trobaven en un bon moment per a dur a terme una valoració de passat i present, que ens servís també per imaginar futur. Crèiem que era l'ocasió per emprendre un exercici de deliberació entre diferents, la construcció d'una gran conversa pública des de l'escolta i l'empatia. Els cinc anys de *procés* han representat una mobilització social, política i institucional sense precedents en la història recent que evidentment ens ha canviat.

Avui (anunci de les fases de la desescalada) quan tot just sembla que comencem a visualitzar una certa millora de la situació de la COVID-19, que ens podria permetre recuperar certes quotidianitats, enfilo aquest reflexió sobre la construcció de país que tenim pendent. La pandèmia modifica context, prioritats i preocupacions. No sabem massa com en sortirem. Però, com elefant a l'habitació, les esquerdes profundes al règim del 78 no s'han tancat, i el repte nacional-territorial segueix allí. Ha sigut complicat trobar el to del text i les idees a prioritzar, ja que no és fàcil compassar un exercici alhora d'anàlisi, (auto)crítica i proposició o, en altre paraules, una aportació a mig camí entre l'exercici acadèmic i la proposta política en un context de gran incertesa.

Punt de partida: una triple crisi de règim

Resulta imprescindible connectar el desenvolupament del *procés* amb la triple crisi que s'experimenta al conjunt de l'Estat a finals de la primera dècada dels anys 2000. Malgrat múltiples disfuncions, els consensos gestats durant la transició i els primers anys vuitanta mantenen una important solidesa i sosteniment generalitzat durant més de tres dècades de funcionament del sistema. Ara bé, la recessió econòmica que arriba a l'Estat a principis de 2009 actua com a detonant per l'explosió d'aquesta certa normalitat. A més, aquesta triple crisi s'ha de relacionar amb un canvi d'època més general, de dimensió europea i internacional. Un món tendencialment globalitzat i desregulat, cada cop més desigual i exclouent, genera importants dosis de malestar, desconfiança i falta d'expectatives de futur (Innerarity, 2018; Fernández Albertos, 2018).

En primer lloc: la crisi econòmica i del model de benestar. Una crisi en l'esfera especulativa als EUA es trasllada ràpidament a l'economia real d'una gran part de països del planeta, impactant en els nivells de creixement econòmic, precarietat i atur, així com també en el deute públic i privat. Els països del Sud d'Europa són fortament castigats. Espanya partia amb un estat de benestar de menor qualitat i una economia productiva més dèbil que la mitjana europea (mercat de treball dualitzat i altes taxes d'atur, així com persistència de pobresa i exclusió que afecten a una cinquena part de la població). Els impactes de la crisi econòmica es magnifiquen amb les receptes aplicades en l'entorn europeu: les mesures d'austeritat. La troika imposa la reducció del dèficit públic, i la centralitat i primacia dels principis de contenció pressupostària, junt amb una important devaluació de drets socials i laborals, posant en dubte el sosteniment dels propis estats de benestar.

En segon lloc: la crisi política i de representació. Els principals actors intermediaris entre institució i societat (partits, sindicats, organitzacions socials) han patit una important pèrdua de credibilitat. Per un costat existeix la percepció de la dificultat que tenen aquests per fer front a reptes que escapen de les fronteres de l'estat nació: una pandèmia, el canvi climàtic o la globalització econòmica. Per un altre, i més centrat en el cas espanyol, pel procés de cartelització (Katz i Mair, 1995) dels partits produït des de la recuperació democràtica: confusió partit, govern i estat. Els bipartidismes (estatals o regionals) van derivar en la falta de control i la proliferació de malversació i corrupció, creant fortes dosis d'apatia i allunyament de la ciutadania de la cosa pública.

En tercer lloc: la crisi nacional-territorial. El model autonòmic construït després de l'intent de cop d'Estat del 23F de 1981, a partir del consens dels dos grans partits espanyols, busca homogeneïtzar la descentralització en 17 comunitats autònomes diluint així les aspiracions nacionals de les comunitats històriques. Aquest model (que no era el que estava en ment ni dels pares constitucionals ni dels líders dels nacionalismes "perifèrics", però que acaba essent acceptat com a mal menor per la possibilitat de consecució d'importantes competències i per les relacions de bilateralitat que s'acaben establint) alimenta a la vegada dues forces de signe contrari: una de centrípeta (re-centralització) i una de centrífuga (demandes de major autonomia). Amb el segon govern d'Aznar les tensions no fan més que créixer. Els consensos de la transició comencen a trontollar.

Els vectors de canvi: el 15M i l'independentisme

En aquest context de triple crisi s'identifiquen importants transformacions en la cultura política de la ciutadania, tant a Catalunya com a Espanya. Mentre la legitimitat del sistema democràtic es manté molt elevada, els indicadors de valoració del funcionament del sistema polític, la confiança de la ciutadania en els actors polítics o les institucions públiques se'n ressenten. També es produeix un important creixement de l'interès en la política i una major propensió a participar de la cosa pública. És a dir, estem davant d'una ciutadania amb consciència democràtica, més activa i disposada a participar, però també més crítica i desconfiada. Noves generacions que ja no se senten interpel·lades pels consensos transicionals, alhora que l'existència de vivències contencioses ens transformen com a societat (Bonet i Ubasart-González, 2000).

Com a causa, però també accelerant aquestes transformacions de les percepcions, actituds i comportaments de la ciutadania, irrompen dos vectors de canvi. Es tracta de dos processos socio-polítics que impugnen el sistema que ha anat funcionant amb notable acceptació des de la recuperació democràtica. D'una banda, el moviment dels indignats, l'explosió de protesta ciutadana a les places el 15M del 2011, amb les seves posteriors materialitzacions socials (PAH i altres iniciatives pel dret a l'habitatge, marees, etc.) i polítiques (Podem i resta de forces de canvi a diferent nivell territorial). D'altra banda, l'emergència del *procés* a Catalunya que té com a inici simbòlic la gran manifestació sobiranista en contra de la sentència de l'Estatut del 15J de 2010, i com a primera gran demostració independentista l'11S del 2012. Les dues apostes disruptives naixien amb la voluntat de moure l'*statu quo* en termes de model econòmic i social, de representació política i d'organització territorial.

En un context de triple crisi s'identifiquen importants transformacions en la cultura política; estem davant d'una ciutadania amb consciència democràtica, més activa i disposada a participar, però també més crítica i desconfiada

Els primers esclats mobilitzadors (15J de 2010 o e 15M de 2011) que mostraven les esquerdes del règim van ser percebuts per les elits polítiques, econòmiques i mediàtiques com a moviments passatgers de descontentament i malestar, com un riu desbordat que més d'hora o més tard torna cap a la seva llera. Això semblava. Van continuar fent més del mateix i va semblar que tot tornava a la normalitat. Durant els dos anys que va durar el "govern dels millors" la dreta catalana i espanyola van mantenir bona sintonia, amb recolzament parlamentari mutu, i sense gaires tensions "nacionalistes" per cap dels dos bàndols. La prioritat en l'aplicació de l'austeritat era compartida. Alhora, durant els primers anys de govern de Rajoy els carrers es van buidar i les majories ciutadanes van tornar a viure el malestar en la privacitat de les seves famílies o cercles d'iguals. La impotència de no percebre cap via transitable cap al canvi va fer sucumbir en la resignació

a joves i no tant joves. Ara bé, la desafecció i el descontentament era profund i estructural per primer cop en la història democràtica del país. I les esquerdes no podien ser maquillades durant gaire temps.

Cinc anys de *procés*: una utopia disponible

La massiva manifestació independentista de l'11 de setembre de 2012, però sobretot la convocatòria anticipada d'eleccions que fa Artur Mas després que per primer cop a la història CiU assumís les tesis secessionistes, inauguren un nou cicle. S'inicia el *procés* independentista i es transita ràpidament d'un moviment de protesta social a un conflicte institucional que va adquirint cada cop més magnitud. Alhora, la constitució de Podem al gener de 2014 i la consecució de 5 eurodiputats morats a les eleccions de maig representa també una nova etapa en la consolidació del segon vector de canvi. El malestar i la indignació de les places troba el seu espai de representació partidista. Així doncs, s'inicia un *procés* accelerat de transformació del sistema de partits en diferents nivells territorials: *outsiders* accedeixen a les institucions.

Com ja s'ha comentat, el *procés* no es pot explicar sense fer referència a la triple crisi de règim, per varis motius. 1) La societat catalana està afectada pel mateix malestar, temor i falta de perspectives de futur que la ciutadania de la resta d'Europa i del món. Davant de desigualtats, fractures i incerteses es busquen horitzons vers els quals caminar. La demanda independentista pot haver actuat d'utopia disponible (Subirats, 2014) per a una part important de la ciutadania. 2) Catalunya ha tingut històricament dificultats econòmiques per desenvolupar les pròpies competències degut a un imperfecte model de finançament autònom i a una deficient inversió crònica en infraestructures per part de l'Estat. En èpoques d'escassetat, aquestes disfuncions esdevenen encara més conflictives. 3) Cal considerar una espècie de fugida cap endavant de CiU el 2012, pressionada per fortes mobilitzacions socials contra les retallades i l'escàndol de casos de corrupció; en definitiva, fer front a la por atàvica en les files del centre-dreta català de que "tornin les esquerres". Amb temor a perdre les següents eleccions, i en la seva lluita per l'hegemonia dins del camp nacionalista, el president Mas, després de la negativa del president Rajoy a negociar un "pacte fiscal", es suma a "l'onada independentista" (Lo Cascio, 2016).

Els nacionalismes no estatals, sobretot els catalanismes, han actuat de motor de canvi a Espanya; a la vegada, les nacions perifèriques només han avançat quan hi ha hagut progrés a l'Estat

En aquest sentit, i encara que no crec que sigui la raó principal de l'existència i manteniment de la demanda independentista, com si que sostenen per exemple Barrio i Rodríguez-Teruel (2017), és important assenyalar la importància que pren la competició entre els partits independentistes en la radicalització de l'eix nacional. Aquesta dinàmica de disputa introdueix importants friccions entre forces polítiques que estan a favor de la

secessió. A més, el protagonisme que adquireixen les escissions d'Esquerra just després de l'experiència dels governs catalanistes i d'esquerres (Solidaritat per la Independència o Reagrupament) i el pes social d'organitzacions ciutadanes (ANC i Òmnium) que actuen com a actors mono-issues independentistes ajuden a posar al centre la disputa nacional, deixant en un segon terme la ideològica.

Ara bé, el *procés* tampoc no es pot comprendre sense observar la relació amb l'altre vector de canvi. De la mateixa manera que les tres crisis es retroalimenten, els vectors tenen elements en comú. El tronc central dels dos processos socio-polítics veuen de la mateixa sabia: assenyalar els límits del sistema construït entre la transició i els primers anys vuitanta. Ressona a pacte de Sant Sebastià entre forces progressistes i "perifèriques". Existeix una constant en la història espanyola contemporània: els nacionalismes no estatals (sobretot els catalanismes) han actuat com motor de canvi a Espanya, i a la vegada les nacions perifèriques només han avançat quan hi ha hagut progrés a l'Estat. Podem rastrejar la I República amb la centralitat que adquireixen el federalisme i el republicanisme, certes obertures durant el primer terç del s. XX que van donar pas a la creació de la Mancomunitat, la II República i el model d'Estat integral o les lluites antifranquistes que no oblidaven la pluralitat nacional i cultural.

Ara bé, la dinàmica competitiva també es fa espai en la relació entre vectors. De la mateixa manera que els dos espais (i mig) independentistes s'enfanguen en una guerra cruenta, per una lògica més partidista que política; alguns espais dels dos vectors de canvi també entren en disputa. Es tracta d'una competència pel vot fronterer, però també d'una batalla per quin vector esdevé principal. A mesura que avança el *procés*, es van magnificant les diferències. Varis poden ser els factors: 1) La necessitat de tancar files de l'independentisme, pels seus conflictes interns, buscant un enemic exterior; 2) La dificultat d'un sector de les forces de canvi d'entendre l'esgotament del model autonòmic i la necessitat de transitar cap a una aposta plurinacional; 3) La desaparició de l'eix ideològic o debat socioeconòmic de la vida política catalana, consolidant blocs identitaris i dificultant l'exercici de geometries variables que permetin la cerca d'acords.

Malgrat els intents d'alguns sectors i subjectivitats independentistes i morades per continuar mantenint espais de trobada i confiança, però també d'intercanvi i complementaritat, aquests no acaben tenint fruits gaire palpables. L'escenari polític i mediàtic que s'acaba construït (i els aliats de cadascú) ho fan molt difícil. L'estat permanent d'emocionalitat en el que entra la vida política catalana encapsula en blocs reflexions i activitats polítiques quotidianes. Però no només això. La intensitat i acceleració de de l'activitat pública a Catalunya deixa sense espai ni temps per a generar pensament a mig i llarg termini en la majoria de protagonistes polítics. Complicitats històriques, fins i tot amistats personals, acaben trencant-se en aquesta voràgine polaritzadora.

Després del *procés*: passions tristes

Després de la declaració unilateral d'independència i l'aplicació de l'article 155 de la Constitució, les passions tristes s'apoderen de l'esfera pública i la vida política catalana.

Tristesa i esgotament defineixen força bé el que es va viure les hores i dies posteriors a la DUI i el 155. A mode *spinozià*, el sentiment generalitzat en la major part de la població és d'impotència i de consciència de la inevitabilitat de la col·lisió. Existeix un xoc de debilitats: ni es podia fer efectiva la independència (va ser una declaració simbòlica), ni era possible una intervenció extensa de l'autonomia (va ser un 155 acotat en el temps). Al llarg d'aquella setmana a més va arribar l'exili i la presó pels principals líders polítics. L'activisme judicial es posava en marxa (Ubasart-González, 2019). Jutges i fiscals, a partir d'aquest moment, es van erigir com a guardians d'un suposat bé superior.

Però aturem-nos un xic en l'anàlisi. El 6 i 7 de setembre i el 27 d'octubre els representants institucionals de Catalunya van abandonar mig país, van actuar com si només representessin al 47% de la població. En aquell context va existir el perill d'un xoc comunitari, va haver-hi la possibilitat de fractura social. Des del meu punt de vista la via unilateral era criticable no tant perquè es fes contra la legalitat, o bé perquè fos un desafiament a l'Estat, sinó perquè es feia sense que comptar amb mitja Catalunya. Canviar les regles de joc a través d'una exigua majoria parlamentària. Ara bé, des del moment en què els grups independentistes abandonen de facto la via unilateral i opten per deixar sense efectes polítics i jurídics la declaració d'independència, no es pot continuar parlant de crisi de convivència. En aquells moments l'escenari muta.

L'últim acte del període del *procés* van ser les eleccions del 21 de desembre de 2017, amb molt bons resultats per Ciutadans i JxCat: representaven els dos fragments de com es podia haver trencat el país. A partir d'aquell moment comença una etapa de llarga de transició. Complexitat i ferides obertes. Però cada cop són més actors polítics i socials, i un gruix major de ciutadania, que vol treballar per a una gestió política del contenciós. Que creu en la necessitat de diàleg i en una desescalada de la tensió. Ara bé, l'existència de presos i exiliats, a part de l'enorme injustícia que suposa en termes de violació de drets fonamentals, continua essent una de les principals pedres a la sabata per avançar en la resolució del conflicte.

Segons el meu punt de vista, no s'ha fet prou èmfasi en la lluita antirepressiva. El judici als líders independentistes aguanta perfectament la comparació amb aquell del 1934 a Lluís Companys i el seu govern. La utilització del tipus penal de rebel·lió i sedició per jutjar els fets d'octubre (i les penes finalment imposades) són completament desproporcionades en un estat democràtic i de dret. No s'ha aplicat el dret des d'una perspectiva liberal, s'ha utilitzat el dret amb finalitats polítiques. La mesura de les presons provisionals (no existia ni risc de fuga, ni possibilitat de reiteració de delictes, ni destrucció de proves) ha estat escandalosament abusiva. A més cal tenir en compte que, a part de la imputació dels membres del govern, els Jordis i la presidenta del Parlament, hi ha altres causes en marxa: a la cúpula dels Mossos d'Esquadra, a la Sindicatura electoral, als membres de la mesa del Parlament (excepte la presidenta), la causa contra la preparació del referèndum al jutjat núm. 13 de Barcelona, etc.

L'exigència de llibertat per als i les preses polítiques podria ser una

oportunitat per reconstruir un sentit comú majoritari de país: la bandera de l'amnistia com a eina agregativa

L'exigència de llibertat per als i les preses polítiques podria ser una oportunitat per reconstruir un sentit comú majoritari de país. Perquè és una batalla contra les derives il·liberals d'alguns sectors del *deep State*. La bandera de l'amnistia com a eina agregativa. Recomençar. Posar el comptador a zero. Ara bé, aquesta demanda per a que sigui ampla i plural ha de partir d'un enfoc garantista i de defensa de drets fonamentals, d'una aproximació que posi accent en la resolució negociada de conflictes. A més, hauria de restar neta d'identificació amb projectes polítics i, encara menys, amb aspiracions partidistes. És per això que les forces independentistes haurien d'abstenir-se a patrimonialitzar-la; les catalanistes o constitucionalistes haurien d'assumir-la amb valentia.

Superar els blocs. Reconstruir l'empatia

Arribats fins aquí, la pregunta és com aconseguim una sortida al conflicte. La qüestió és de quina manera posem fi a aquest llarg període de passions tristes i reinventem futur. Si això era ja una tasca necessària durant tots aquests mesos que ens separen de la fi del *procés*, amb la crisi del coronavirus i l'emergència sanitària i econòmica que se'n deriva, aquesta resulta fonamental. Doncs bé, sento defraudar a totes les que heu arribat fins aquí: no tinc una resposta conclusiva del "què fer". Tan sols esbossaré algunes idees.

El nostre país és plural i divers, i durant el darrer tram del *procés* va estar gairebé partit en dos. No crec que sigui realista pensar que primer aconseguirem un gran acord entre totes les forces polítiques catalanes i que després el portarem a Madrid a validar. La política és menys lineal i previsible del que agradaria a alguns. Ara bé, entenc que s'ha de treballar en un full de ruta que a generi amplis consensos, que segurament primer seran ciutadans i després polítics. El punt de partida, segons la meva opinió, hauria d'estar en el nucli de la declaració de Pedralbes i en l'acord d'investidura entre PSOE-ERC i PSOE-PNV: reconeixement de l'existència d'un conflicte polític que cal resoldre a través del diàleg, la negociació i el pacte. També es podria afegir una premissa de compromís per treballar per l'amnistia. Ambdues qüestions generen l'adhesió de la major part de ciutadania de Catalunya (fins i tot m'atreviria a dir de votats de partits que no han participat d'aquests acords com Cs o PP). I a partir d'aquí explorar i treballar: entre govern espanyol i català, entre grups catalans, en espais municipalistes, etc.

Després d'aquests anys d'alt voltatge polític és necessari (re)construir empatia. Baixar una mica el to en la conversa pública. Tornar a donar-nos la possibilitat de dubtar

Ara bé, transitar un nou camí no succeirà d'un dia per l'altre. Cal molta feina política, social

i comunicativa. Després d'aquests anys d'alt voltatge polític és necessari (re)construir empatia. Baixar una mica el to en la conversa pública. Tornar a donar-nos la possibilitat de dubtar. Escoltar i entendre l'altre en relació a allò que hem viscut durant el *procés*, comprendre els seus patiments i neguits, també les seves il·lusions i somnis. Hi ha moltes ferides per guarir i totes són importants.

Cal treballar per reconstruir comunitat des d'una pluralitat d'espais. Reteixir país no només per part de la classe política sinó donant protagonisme i centralitat a espais activistes, socials i ciutadans. Transformar les passions tristes en energies positives d'emancipació. Recuperar agregacions malmeses en els anys de procés i també crear-ne de noves. Només des d'aquesta (re)construcció de país podrem avançar en la Catalunya mestissa i fraterna que volem ser. Ens cal producció de reflexió teòrica i pràctica comunitària que dibuixi el nostre país futur.

El fràgil escenari favorable per la resolució política

No ens podem enganyar. Cal ser conscients que la solució de la "crisi catalana" va per llarg. No serà una feina d'una o dues legislatures. Malgrat el nostre ha estat un conflicte de baixa intensitat (si ho comparem amb aquells on ha existit violència armada o guerra civil), ha tensionat la vida social, política i institucional i ha generat importants impactes. Hi ha feina per fer des d'ara a nivell polític i institucional. És necessari superar els blocs i obrir vies plurals de diàleg. Restablir marcs de confiança. Potser caldrà un recanvi de lideratges i l'arribada d'aire fresc (que no vol dir una reivindicació de figures apolítiques ni sense bagatge, però potser de persones que no van estar a primera línia). Tornar a entendre la política com a espai per a transitar conflictes, negociacions i consensos, on hi entri en joc una ampla gama de grisos, matisos i gradacions. Alhora, comprendre aquesta activitat com un exercici en el què és més important treballar per aconseguir una bona correlació de forces que proferir proclames maximalistes o moralitzants.

Amb la moció de censura a Mariano Rajoy el maig de 2018, i amb la investidura de Pedro Sánchez el gener de 2020, s'obria la porta a la consolidació d'un nou escenari de distensió en relació al contencions català. Es veu una petita llum a final del túnel. S'activa una nova correlació de forces d'esquerres i plurinacional en la que són imprescindibles i interdependents socialistes, morats i sobiranistes. I no només això, existeix potencialment la possibilitat de consolidar un escenari on l'esquerra del PSOE i les forces plurinacionals tinguin el major marge de maniobra en la vida política espanyola des de la recuperació de la democràcia. Es pot construir l'estructura d'oportunitat per afrontar els reptes estructurals (territorials però no només). Parlo de potencialitat expressament. Hi ha moltes dificultats objectives per a que aquesta via es consolidi. Però no és més complicada que la via unilateral o que tancar els ulls com si no hagués passat res (aquestes dues últimes opcions, en les condicions materials actuals, poden generar molt discurs però poca efectivitat).

Ara bé, aquest escenari només podria arribar a consolidar-se si les peces a Catalunya, després d'unes eleccions, encaixen amb les espanyoles. Si d'alguna manera o altra es

trenquen els blocs i a l'hora es manté viva la tensió que visibilitza l'esgotament del model autonòmic. Per superar el conflicte és important transitar transversalitats, mixtures, complementarietats. Però també és imprescindible ser conscients que ja res no tornarà a ser com abans: el model autonòmic s'ha esgotat, tant per les forces centrífugues com centrípetes que ha provocat. És per això que qualsevol sortida hauria de tindre en compte propostes que contemplin l'asimetria i la realitat plurinacional de l'Estat (els pares fundadors de la Constitució ho tenien present). I, segons el meu punt de vista, això hauria de ser compatible amb la possibilitat de decidir marxar (si una ampla majoria nacional ho demana).

BIBLIOGRAFIA

- Barrio, Astrid i Juan Rodríguez-Teruel (2017). Reducing the gap between leaders and voters? Elite polarization, outbidding competition, and the rise of secessionism in Catalonia. *Ethnic and Racial Studies*, vol. 40, Issue 10.
- Bonet, Jordi i Gemma Ubasart-González (2020). Conflicto territorial y cambios en la cultura política: Cataluña-España. A la premsa.
- Fernández-Albertos, José (2018). *Anti-sistema. Desigualdad económica y precariado político*. Madrid: Catarata.
- Lo Cascio, Paola (2016). El Procés i el final d'un cicle polític. *L'Espill*, 51, pp. 6-46.
- Innerarity, Daniel (2018). *Política para perplejos*. Barcelona: Galaxia Gutenberg.
- Katz, Richard S. Peter Mair (1995). Changing Models of Party Organization and Party Democracy: the emergence of the cartel party. *Party Politics*, 1(1), pp. 5-31.
- Subirats, Marina (2014). Una utopía disponible: la Cataluña independiente. *La Maleta de Portbou*, num. 6, julio-agosto.

- Ubasart-González, Gemma (2019). Activismo judicial. *El Diario*, 24 de desembre. Disponible [en línia](#).

Gemma Ubasart-González

Gemma Ubasart-González és politòloga i analista. És professora de Ciència Política i vicedegana de la Facultat de Dret de la Universitat de Girona. Actualment també és professora visitant a la Université Lumière Lyon 2, a França. Col·labora amb diversos mitjans de comunicació, entre els quals El Periódico, El Diario, Crític, TV3, TV1, Canal 24h, Betevé, Catalunya Ràdio i Ràdio 4. Les seves àrees d'interès són les polítiques públiques, el govern local, l'Estat del benestar, els moviments socials i el conflicte polític. És Doctora en Ciències Polítiques per la Universitat Autònoma de Barcelona i des del 2008 combina la tasca acadèmica –docent, investigadora i de gestió– amb l'assessoria a governs, partits i organitzacions socials tant a Europa com a Amèrica Llatina. Ha realitzat estades de recerca i/o docència a la London School of Economics and Political Science, a la Università di Padova, a la University of Ottawa, a Sciences Po-París i a l'Institut de Altos Estudios Nacionales de l'Equador. També ha exercit de Secretària General de Podem Catalunya.